A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2005. május 26.*

A C-249/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Cour du travail de Liège, section de Neufchâteau (Belgium) a Bírósághoz 2004. június 11-én érkezett 2004. június 9-i határozatával terjesztett elő az előtte

José Allard

és

az **Institut national d'assurances sociales pour les travailleurs indépendants (INASTI)**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök, P. Kūris és J. Klučka (előadó) bírák,

* Az eljárás nyelve: francia.

főtanácsnok: F. G. Jacobs,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

— az Institut national d'assurances sociales pour les travailleurs indépendants (INASTI) képviseletében L. Paeme, főtitkári minőségben,

— a belga kormány képviseletében E. Dominkovits, meghatalmazotti minőségben,

— az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. Gentili avvocato dello Stato,

— az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében D. Martin, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel arra a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya az 1983. június 2-i 2001/83/-EGK tanácsi rendelettel (HL L 230., 6. o.) módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o., a továbbiakban: 1408/71 rendelet) 13. és azt követő cikkeinek, valamint az EK 48. és 52. cikkének (jelenleg, módosítást követően, EK 39. és EK 43. cikk) az értelmezése.

2 A kérdés a Cour du travail de Liège, section de Neufchâteau (a liège-i munkaügyi bíróság neufchâteau-i részlege, Belgium) előtt J. Allard és az Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (országos vállalkozói biztosítási intézet, a továbbiakban: INASTI) közötti jogvitában merült fel, amelynek tárgya az 1984. március 31-i 289. sz. királyi rendelet (*Moniteur belge*, 1984. április 7., 4370. o., a továbbiakban: királyi rendelet) alapján fizetendő „mérséklési járulék" fizetése és kiszámításának módja.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 Az 1408/71 rendelet 13. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A 14*c*. cikkre is figyelemmel a rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. [...] [nem hivatalos fordítás]"

4 E rendelet 14a. cikkének 2. pontja így szól:

„Az a személy, aki két vagy több tagállam területén végez önálló vállalkozói tevékenységet, a lakóhelye szerinti tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, feltéve hogy tevékenységének egy részét is ez utóbbi tagállam területén végzi. [...] [nem hivatalos fordítás]"

5 Ugyanezen rendelet 14d. cikkének (1) bekezdése a következőket mondja ki:

„A 14a. cikk (2), (3) és (4) bekezdésében említett személyt [...] az [e rendelkezés] alapján meghatározott jogszabályok alkalmazása céljából úgy kell tekinteni, mint aki teljes szakmai tevékenységét vagy tevékenységeit az érintett tagállam területén végzi. [nem hivatalos fordítás]"

A nemzeti szabályozás

6 A királynak különleges hatáskört biztosító 1983. július 6-i belga törvény (*Moniteur belge*, 1983. július 8., 8939. o.) 1. cikke alapján a király minden intézkedést megtehet annak érdekében, hogy megteremtse a munkavállalói és önálló vállalkozói szociális biztonsági rendszerek pénzügyi egyensúlyát.

7 Ez utóbbi rendelkezés alkalmazása során a királyi rendelet — amely ideiglenes intézkedéseket ír elő az önálló vállalkozók jövedelmének mérséklésével kapcsolat-

ban, a közterhek csökkentése és az önálló vállalkozók szociális helyzete pénzügyi egyensúlyának biztosítása érdekében — olyan „mérséklési járulék"-ot vezet be, amely a kiegészítő szakmai tevékenységre kivetett díjként e vállalkozókat akkor terheli, ha 1984-ben, 1985-ben és 1986-ban a szakmai tevékenységből származó jövedelmük meghaladja az 1983-as jövedelmük szintjét.

8 A királyi rendelet 7. cikkének alkalmazása során az INASTI-t bízták meg az említett járulék kiszámításával és beszedésével.

9 Az 1985. január 22-i reorganizációs törvénynek (*Moniteur belge*, 1985. január 24., 699. o.) a szociális rendelkezéseket tartalmazó 11. cikke egyebekben kimondja, hogy a királyi rendelet alkalmazása során beszedett járulékokból származó bevétel az önálló vállalkozók öregségi és túlélői hozzátartozói nyugdíjrendszerére fordítandó.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 J. Allard belgiumi lakóhellyel rendelkező belga állampolgárként egyszerre folytat önálló vállalkozói tevékenységet Belgiumban és Franciaországban. Az INASTI az 1984-es és 1985-ös évre mérséklési járulék megfizetését követelte tőle.

11 Miután J. Allard megtagadta e járulék befizetését, az INASTI a Tribunal du travail d'Arlon-hoz fordult, amely 2000. december 5-én J. Allardot az említett járulék megfizetésére kötelezte.

12 J. Allard ezt követően fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz. Véleménye szerint az INASTI tévedett, amikor az 1985-ös évre vonatkozó járulék összegének kiszámítása során Franciaországban szerzett jövedelmét is figyelembe vette. J. Allard tehát az összeg csökkentését kérte.

13 Ezen körülmények alapján a Cour du travail de Liège, section de Neufchâteau felfüggesztette eljárását, és az alábbi előzetes döntéshozatal iránti kérdéseket intézte a Bírósághoz:

„1) [...] [Az] 1408/71/EGK tanácsi rendelet 13. és azt követő cikkeivel ellentétes-e egy olyan járulék kivetése, melyhez — mint [...][az] 1984. március 31-i 289. sz. királyi rendelet szerinti mérséklési járulék esetében — az önálló vállalkozó jövedelméhez az adózás helyének tagállamától különböző tagállamban az általa végzett szakmai tevékenység jövedelmét hozzászámítják, miközben az önálló vállalkozók a járulékfizetés alapján nem jogosultak semmiféle, ezt az államot terhelő szociális vagy egyéb ellátásra?

2) Az Európai Közösséget létrehozó 1957. március 25-i Római Szerződéssel és különösen annak 39. és 43. cikkeivel (korábbi 48. és 52. cikk) nem ellentétes-e a szabad mozgás jogával élő önálló vállalkozókra az ezen az alapon számított járulék kivetése?"

Az első kérdésről

14 Első kérdésében az előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az 1408/71 rendelet 13. és azt követő cikkeivel ellentétes-e egy tagállamban a „mérséklési járulék"-hoz hasonló, ezen tagállam területén lakóhellyel rendelkező azon vállalkozó teljes jövedelmére vonatkozó járulék kivetése, aki szakmai tevékenységét egyszerre gyakorolja lakóhelye szerinti, valamint egy másik tagállamban is.

15 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és az első kérdés megfogalmazásából is következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság bizonytalan a tekintetben, hogy az 1408/71 rendelet alkalmazható-e olyan járulékra, amelynek beszedése ellentételezésként semmilyen — szociális vagy más — ellátásra nem jogosít. A bíróság tulajdonképpen arra az álláspontra helyezkedik, hogy a mérséklési járulék inkább tekinthető „egyfajta válságadónak", mint az 1408/71 rendelet 4. cikkének alkalmazási körébe tartozó szociális járuléknak.

16 Elsőként emlékeztetni kell arra, hogy az 1408/71 rendelet alkalmazásával kapcsolatban a Bíróság már megállapította, hogy a tagállam szociális biztonsági rendszerének finanszírozáshoz való konkrét hozzájárulás a döntő tényező. Ellentételezés megléte vagy hiánya az ellátás szempontjából tehát e tekintetben közömbös (a C-34/98. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 2000. február 15-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-995. o.] 40. pontja és a C-169/98. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben hozott ítélet [EBHT 2000., I-1049. o.] 38. pontja).

17 Jelen esetben tehát nem vitatott, hogy a mérséklési járulékból származó bevételt az önálló vállalkozók öregségi és túlélői hozzátartozói nyugdíjrendszerére fordítják.

18 Ebből következően az 1408/71 rendelet alkalmazható a mérséklési járulékhoz hasonló járulékra.

19 Mint a Bíróság már megállapította, az 1408/71 rendelet 13. cikke (1) bekezdésének megfogalmazásából következik, hogy — a 14c. cikkre is figyelemmel — a rendelet hatálya alá tartozó vállalkozóra csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. A 14b. cikk 2. pontjának megfogalmazásából is következik, hogy ha egy vállalkozó két vagy több másik tagállam területén végez önálló vállalkozói tevékenységet, a lakóhelye szerinti tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, feltéve hogy tevékenységének egy részét ez utóbbi tagállam területén végzi (lásd a C-242/99. sz. Vogler-ügyben 2000. október 20-án hozott végzés [EBHT 2000., I-9083. o.] 19. pontját).

20 Mindebből következően az 1408/71 rendelet alapján jelen esetben J. Allard kizárólag a belga jogszabályok által létrehozott szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozik (lásd értelemszerűen a fent hivatkozott Vogler-ügyben hozott végzés 20. pontját).

21 Az 1408/71 rendelet 14d. cikkének (1) bekezdése egyebekben kimondja, hogy az ugyanezen rendelet 14b. cikke 2. pontjában említett vállalkozót úgy kell tekinteni, mint aki teljes szakmai tevékenységét vagy tevékenységeit az érintett tagállam területén végzi (lásd értelemszerűen a C-71/93. sz. Van Poucke-ügyben 1994. március 24-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-1101. o.] 24. pontját).

22 Tehát az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban leírt helyzetben levő vállalkozó, aki Belgiumban és Franciaországban egyidejűleg végez önálló vállalkozói tevékenységet, ez utóbbi tevékenysége alapján ugyanúgy a vonatkozó belga szabályozás hatálya alá tartozik, mintha önálló vállalkozói tevékenységét Belgiumban gyakorolná (lásd értelemszerűen a fent hivatkozott Van Poucke-ügyben hozott ítélet 25. pontját).

23 Mindebből következően a J. Allard által Belgiumban fizetendő mérséklési járulékhoz hasonló szociális járulék összegét a Franciaországban szerzett jövedelem figyelembevételével kell kiszámítani.

24 Az első kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy az 1408/71 rendelet 13. és azt követő cikkei értelmében a mérséklési járulékhoz hasonló járulék megállapításakor szakmai tevékenységből származó jövedelemként az alkalmazandó szociális szabályozás szerinti tagállamtól eltérő tagállam területén szerzett jövedelmet akkor is figyelembe kell venni, ha e járulékfizetést követően az önálló vállalkozó nem jogosult, ezt az államot terhelő semmiféle szociális vagy egyéb ellátásra.

A második kérdésről

25 A második kérdésben a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ a Bíróságtól, hogy a Szerződés 48. és 52. cikkével ellentétes-e az, hogy a szabad mozgás jogát gyakorló önálló vállalkozókra a mérséklési járulékhoz hasonló szociális járulékot vetnek ki.

26 Előzetesen mindenképpen meg kell állapítani, hogy a Szerződés 48. cikke a munkavállalókra vonatkozik, ezért jelen ügyben nem alkalmazható, hiszen J. Allard önálló vállalkozó. Következésképpen a Bíróság csak a kérdésnek a Szerződés 52. cikkére vonatkozó részéről dönt.

27 Az első kérdésre adott válaszból következik, hogy az 1408/71 rendelet vonatkozó rendelkezései alapján a J. Allardhoz hasonló helyzetben levő önálló vállalkozók által fizetendő mérséklési járulék kiszámítása során figyelembe kell venni a más tagállamban szerzett jövedelmet is.

28 Elsőként arra kell emlékeztetni, hogy a Bíróság korábbi megállapítása szerint egyrészt a szociális biztonsággal kapcsolatban az alkalmazandó szabályozás egyedisége elvének célja az eltérő nemzeti szabályozások egyidejű alkalmazásából származó bonyodalmak elkerülése, másrészt két vagy több tagállam területén végzett egy vagy több önálló vállalkozói tevékenység során teljesen ésszerű azt előírni, hogy a munkavállalóra a lakóhely szerinti tagállam szabályozása alkalmazandó (lásd a fent hivatkozott Vogler-ügyben hozott végzés 26. és 27. pontját).

29 Mindebből következően meg kell állapítani, hogy a Szerződés 52. cikke értelmében tilos valamely tagállam állampolgárainak egy másik tagállam területén történő szabad letelepedésére vonatkozó minden korlátozás, illetve hogy a szabad letelepedés magában foglalja a jogot gazdasági tevékenység önálló vállalkozóként történő megkezdésére és folytatására, a letelepedési ország saját állampolgáraira előírt jogi feltételei szerint.

30 Végezetül az állandó ítélkezési gyakorlat alapján a Szerződés a letelepedés szabadságának korlátaiként elvileg csak azokat a nemzeti intézkedéseket tiltja, amelyek alkalmasak arra, hogy megzavarják vagy kevésbé vonzóvá tegyék a Szerződés által biztosított alapvető szabadságok gyakorlását (lásd ezzel kapcsolatban a C-19/92. sz. Kraus-ügyben 1993. március 31-én hozott ítélet [EBHT 1993., I-1663. o.] 32. pontját és a C-55/94. sz. Gebhard-ügyben 1995. november 30-án hozott ítélet [EBHT 1995., I-4165. o.] 37. pontját).

31 Megállapítható tehát, hogy a több tagállamban szakmai tevékenységet végző önálló vállalkozók teljes jövedelmének egyetlen szociális szabályozás alá való utalásával az 1408/71 rendelet olyan általános célt kíván megvalósítani, mint — tiszteletben tartva az egyes nemzeti szabályozások egyedi jellegét — a fizetett munkavállalók és önálló vállalkozók Közösségen belüli szabad mozgásának, illetve egy adott tagállam területén foglalkoztatott munkavállalók egyenlő elbánásának minél magasabb fokú biztosítása, valamint annak elkerülése, hogy a szabad mozgáshoz való jogukat gyakorló munkavállalók hátrányos helyzetbe kerüljenek (lásd ezzel kapcsolatban a C-68/99. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 2001. március 8-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-1865. o.] 22. és 23. pontját).

32 Mindebből az következik, hogy az 1408/71 rendelet 13. és azt követő cikkeinek alkalmazása jelen esetben nem zavarhatja vagy nem teheti kevésbé vonzóvá a Szerződés által biztosított alapvető szabadságok gyakorlását, hanem éppen ellenkezőleg, megkönnyíti azt.

33 Következésképpen az e rendelkezéseket végrehajtó — a J. Allardhoz hasonló helyzetben levő önálló vállalkozók által fizetendő mérséklési járulék kiszámítása során egy másik tagállamban szerzett jövedelem figyelembevételét előíró — nemzeti intézkedések nem korlátozzák a letelepedés szabadságát.

34 A kérdést előterjesztő bíróságnak tehát azt a választ kell adni, hogy a Szerződés 52. cikkével nem ellentétes az, hogy a lakóhely szerinti tagállamban fizetendő és egy másik tagállamban szerzett jövedelem figyelembevételével kiszámított mérséklési járulékhoz hasonló járulékot vessenek ki azokra az önálló vállalkozókra, akik e két tagállamban önálló vállalkozói szakmai tevékenységet végeznek.

A költségekről

35 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az 1983. június 2-i 2001/83/EGK tanácsi rendelettel módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és önálló vállalkozókra, illetve családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet 13. és azt követő cikkei értelmében az — 1984. március 31-i 289. sz. királyi rendeletben előírt mérséklési járulékhoz hasonló — járulék megállapításakor a szakmai tevékenységből származó jövedelemként az alkalmazandó szociális szabályozás szerinti tagállamtól eltérő tagállam**

területén szerzett jövedelmet akkor is figyelembe kell venni, ha e járulékfizetést követően az önálló vállalkozó nem jogosult, ezt az államot terhelő semmiféle szociális vagy egyéb ellátásra.

2) **A Szerződés 52. cikkével (jelenleg, módosítást követően, EK 43. cikk) nem ellentétes az, hogy a lakóhely szerinti tagállamban fizetendő és egy másik tagállamban szerzett jövedelem figyelembevételével kiszámított mérséklési járulékhoz hasonló járulékot vessenek ki azokra az önálló vállalkozókra, akik e két tagállamban önálló vállalkozói szakmai tevékenységet végeznek.**

Aláírások